

بررسی اخلاقی رابطه پولی در رحم جایگزین

کیارش آرامش (M.D.)

- مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی-درمانی تهران، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: رحم جایگزین به حالتی اطلاق می‌شود که طی آن، زنی باردار می‌شود با این قصد و قرار که نوزاد حاصل از این بارداری را به زوج دیگری واگذار کند تا پدری و مادری او را بر عهده گیرند. در جایگزینی تجاری، مادر جایگزین در ازای دریافت پول از والدین خواهان، حاضر به ایفای نقش مادر جایگزین می‌گردد. در حال حاضر در کشور ما، ایران، جایگزینی تجاری رواج دارد. این مقاله بر آن است که نشان دهد استفاده از جایگزینی تجاری، غیراخلاقی است.

نتایج: دلایلی برای غیراخلاقی بودن جایگزینی تجاری ارائه شده است: الف- منافات با کرامت انسانی به‌علت استفاده ابزاری از انسان و فروش آنچه که به علت کرامت انسانی قابل فروش نیست. ب- ماهیت بهره‌کشانه رابطه، زیرا آسیب‌پذیری زنان، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه و به‌طور خاص در طبقات اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر، زنان را به‌شدت در معرض آسیب‌های جدی ناشی از بهره‌کشی قرار می‌دهد. زنان به‌سادگی مجبور خواهند شد که برای تأمین معیشت خانواده‌های آسیب‌دیده از فقر و اعتیاد خود، به اجاره دادن رحم پردازند و سلامت و عاطفه خود را با پولی معاوضه کنند که در بسیاری از موارد، خود اختیاری در نحوه خرج کردن آن نیز نخواهند داشت. بی‌تردید، رضایت زنانی که تن به این اقدام می‌دهند به‌شدت مخدوش است. ج- منسوخ کردن اهدای نوع‌دوستانه به‌علت تبدیل شدن این کار به نوعی خرید و فروش، د- اجماع نسبی جهانی دال بر ممنوعیت جایگزینی تجاری. اگرچه منع استفاده از جایگزینی تجاری، عوارض نامطلوبی نیز دارد اما مشکلات اخلاقی جایگزینی تجاری چندان زیادند که به وضوح بر منافع آن غلبه دارند. بنابراین استفاده از جایگزینی تجاری بهتر است منع شود.

نتیجه‌گیری: رحم جایگزین تنها در صورتی از نظر اخلاقی پذیرفتنی است که از روی نوع‌دوستی انجام گیرد. روش احراز نوع‌دوستانه بودن فرایند بدین صورت است که باید کمیته‌ای متشکل از افرادی که دخالت و منفعت مادی یا معنوی مستقیمی در فرایند ندارند تأیید کند که مادر جایگزین از بستگان نزدیک یا از دوستان قدیمی و نزدیک زوج متقاضی است و بدون هرگونه اعمال فشار و از روی محبت و علاقه راضی به این کار شده است. برای این احراز، علاوه بر مدارک و شواهد، نیاز به مشاوره‌های تخصصی است که باید پیش از انجام فرایند به طرفین ارائه گردد.

کلید واژگان: رحم جایگزین، رابطه پولی، کرامت انسانی، بهره‌کشی، اهدای نوع‌دوستانه.

مسئول مکاتبه: کیارش آرامش (M.D.)، طبقه ۴، پلاک ۲۱، نبش پورسینا، خیابان ۱۶ آذر، بلوار کشاورز، تهران، ایران.

پست الکترونیکی: kiarasharamesh@tums.ac.ir